

ZÁHORSKÁ KRONIKA

Vlastivědný sborník Záhoří, Pobečví a Oderských hor.

Ročník XXVI.

Prosinec 1948.

Číslo 4.

Dr. Jiří Radimský:

Volby do moravského »selského« sněmu roku 1848 na Lipensku a Hranicku.

Poslanci moravského stavovského sněmu, rozhojnění již ve svém jarním permanentním sezení v r. 1848 o zástupce měšťanstva, se dne 27. dubna 1848 rozhodli, že vyhoví přání lidu a ve smyslu § 54 a 55 provizorní Pillersdorfovy ústavy z 25. dubna t. r. provedou co nejdříve nové volby do zemského sněmu. Tento jejich úmysl císař schválil a tak podle nařízení moravskoslezského gubernia a výnosu krajského úřadu přerovského kraje čj. 533 z 20. května, bylo přikročeno k volbám i ve 12. volebním okrese lipenském.

Podle § 7 volebního řádu mělo tu být nejprve zvoleno 38 volitelů, z nichž každý zastupoval 300 hlav. Avšak 27. května se do panské kanceláře v Lipníku n. B. dostavili jen volitelé čtyři, kteří volebnímu komisaři Františku Winklerovi prohlásili, že nesouhlasí s tak malým zastoupením, totiž jediným poslancem na 15.000 venkovanů, a že protestují proti přílišnému vlivu měst v novém sněmu. Teprve po delším vysvětlování se Winklerovi podařilo, že se přítomní usnesli na resoluci, v níž projevují nejprve nesouhlas s tak rychlým a nepřípraveným provedením voleb a stěžují si na to, že nejsou o všem dostatečně informováni. Nakonec však slibují, že volby provedou všude v pondělí 29. května.

Avšak ani tehdy k volbám všude nedošlo, a tak až 5. června se konečně sešlo v Lipníku aspoň 32 volitelů, tedy dostatečná tříčtvrtinová většina všech oprávněných k volbám. Vítonice tu zastupovali Jan Motal a Josef Mikšánek, Příkazy Jan Petřík, Velké Prosenice Antonín Zahradník, Horní Nětčice Karel Paša, Radotín Antonín Vymětalík, Novou Ves Ignác Heger, Slavkov Jan Thim, Dol. Újezd Ignác Pazdera a František Čagala, Rakov František Kunovský,

Paršovice Jan Holíbka, Hlinsko František Skácel, Lhotu Jan Očelka, Týn Antonín Rochla, Osek Jan Zapletal a František Maťa, Loučku Antonín Dvořák, Trnávku František Knop, Prusy Ignác Ordelt, M. Prosenici František Janák, Bohuslávky Josef Hambalčík, Beňov František Janda, Kozlovice Josef Pala, Želátovice Augustin Steiner, Daskabát Jiří Nádvorník, Tršice Isidor Vybíral, Martin Böhms a Jan Ševčík, Zákřov František Nádvorník, Vacenovice Jan Němec a Výkleky František Kubajura.

Po vytvoření sčítací komise a po naučení volebního komisaře došlo pak k hlasování, v němž vacenovický rychtář a půlláník z č. 12 Jan Němec získal 18 hlasů, půlláník František Janda z Beňova 8 hlasů, půlláník Antonín Dvořák z Loučky 3 hlasy a František Maťa, rychtář z Oseka 2 hlasy. Byl tedy za lipenský venkovský okrsek zvolen za poslance na brněnský sněm Jan Němec z Vacenovic, jemuž byla také ihned vyhotovena volební legitimace a odhlasována denní dieta 3 zl. Město Lipník n. B. pak zastupoval v Brně syndik a první magistrátní rada Alois Vojtíšek, jenž tu byl zvolen již 26. května 1848 16 hlasy z 19 odevzdaných. Oba volební protokoly byly pak zaslány do Brna, kde se nyní nalézají v zemském archivu v Brně (Sněm 1848, sign. I a 2).

Na Hranicku se volby konaly již o týden dříve, totiž 26. května. Tamní volební okrsek se skládal z osad panství hranického a spálovského a měl 15.881 obyvatel. Obec Ústí (347 obyv.) volbu vůbec neprovedla; osady Blahutovice (354) a Lučice (219) zastupovali volitelé dva, oba sedláci Antonín Berger a Antonín Fádler; velkou německou osadu Bělouš s 1.165 obyvateli reprezentovali Josef Lobpreis, Antonín Kleiber a Josef Keiner. Z Nejděka (332 osob) se dostavil Jiří Ripper, z českého Černotína (500) rychtář Josef Ochmann, z Dubu (181) a Polouvsí (361) Jan Halhebauer a z Jindřichova (591) rychtář Augustýn Schlosser. Zněmčelé vsi Heřmanice (204), Hrabětice (94) a Kozí Loučky (183) se při předvolbách sjednotily na loučském rychtáři Josefu Schmidtovi, kdežto Partutovice (419 osob) šly do voleb samostatně zastoupeny sedlákem Josefem Foltasem. Hrabůvka (230) a Radíkov (368) vyslaly do Hranic Tomáše Suchánka a Antonína Prokeše, Milenov (492) rychtáře Jana Koláčka a Jezernice (813) a Podhoří (268) jediného volitele Františka Sudu. Za to plný zájem o brněnský sněm projevily Klokočí (233) a Slavič (367), jež zastupovali Jan Lesák a Jan Bartoš, dále Lhotka (102) a Olšovec (454), jež

vyslaly rychtáře Josefa Šebestu, a Středolesí (359) a Uhrínov (194), kde při předvolbách byl zvolen za volitele sedlák Jan Mach. Ostatní osady hranického panství, Střitěž (879), Opatovice (606), Drahotuše (1292), Polom (579), Velká (432), Zbrašov (244), Hluzov (221) a židovská obec hranická (1046) byla zastoupena 26. května v hranické vrchnostenské kanceláři takto: Střitěž rychtářem Leopoldem Richtrem a sedlákem Josefem Klumparem, Opatovice Janem Vymětalem a Františkem Pitroňkem, Drahotuše Antonínem Vrbíkem, Josefem Bekárkem, Františkem Škrobalou a Rudolfem Vališem, Polom Karlem Rabelem, Velká Štěpánem Hapalou, Zbrašov s Hluzovem Tomášem Hapalou a židé Mudr. Jáchymem Mandelem, Josefem Wolfem a Abrahámem Wolfem.

Ze spálovského panství se dostavili jen zástupci dvou osad, Spálova a Barnova, kdežto Heltínovští a Luboměřští se o sněm nezajímali: z Barnova přišli Jan Mück a František Laser, ze Spálova Jan Valenta, Antonín Kubica, Matěj Kubica a Šimon Šustek.

Po rušné domluvě byl nakonec poslancem do brněnského sněmu zvolen blahutovický sedlák Antonín Berger 24 hlasy, neboť Čech Jan Zámorský z Hranic získal jen 12 hlasů a rychtáři Karel Rabel a Augustin Schlossar po jednom. Jako Němec nebyl však na brněnském sněmu spokojen a proto se v srpnu výkonu své funkce vzdal. Náhradníkem byl pak zvolen purkmistr drahotušský Antonín Vrbík, který spolu s poslancem města Hranic, barvířem Jakubem Friedlem, zůstal v Brně až do ukončení »selského« sněmu na počátku r. 1849.

Ant. Souček:

Dřevěný kostelík v Lipné.

Zátíši Potštátska, skromná pohorská víska Lipná může se právem pochlubit velmi vzácnou kulturní a stavební památkou, v kraji ojedinělou. Jest jí dřevěný filiální kostelík sv. Jana Křtitele.

Dřevěné stavby kultové, v minulosti tak hojné v Beskydách, Podbeskydí i na východní přilehlé části Jeseníku jsou spolu s podivuhodnými památkami technickými — dřevěnými větráky — nedocenitelnými pozůstatky skvělé vspělosti stavitelské našich předků, tesařů, truhlářů a sekerníků. Jsou také dokladem nevyčerpatelného lidového umění.

Svým původem sahají až do středověku, i když ovšem podléhaly mnohým změnám obnovovacím, nezbytným při vlivu povětrnosti na materiál. Dosáhly proto zpravidla největšího rozkvětu a obliby v kultuře barokové. Jako kolebka dřevěných kultových staveb bývá označována Skandinávie a německý sever, s čímž jistě nebudeme souhlasit. Je naopak dosti symptomů, naznačujících, že dřevěné architektury, opatřené skoro vždy dvojími kříži, proniklé i do Pruska, východního a západního Poodří i západněji, jsou původu slovanského, s mnohými atributy byzantinismu.

Dřevěné kostely byly hojně budovány v krajinách, kde se nedostával tvrdý stavební materiál. Při tom sám přirozený cit estetický vedl domácí výtvarníky k výstavbám, které by harmonovaly s podstatou prostředí. To se musilo projevit na př. v hornatých končinách, lesnatých, kde již převládaly stavby srubovité. Není neznámo, jaké oblibě, jakému zájmu těšily se v Zakarpatské Ukrajině, odkud byly začasté převáženy i do českých zemí. Tak byl také přestěhován do Kunčic pod Ondřejníkem půvabný kostelík sv. Prokopa a Barbory v r. 1931 a téhož roku posvěcený. Získala se v něm výrazná architektonická dekorace rozkošného kraje při Ondřejniku, přitahující zájem mnohých turistů.

Domácího původu jest překrásný kostel sv. Mikuláše v Tiché u Frenštátu pod Radh. Naskytne-li se nám příležitost, neopomeňme jej shlédnouti. Uvidíme vysoce hodnotný objekt dřevěné kultové architektiky pozdně gotické s velmi zajímavým interieurem, mobiliářem i okolním hřbitovem. Byl postaven v nynější podobě před r. 1510 za biskupa olomouckého Stanislava I. Thurzo (Wolný: Církevní topografie Moravy III, str. 45). Zachoval snad nejlépe ze všech dřevěných kostelů ČSR svůj starobylý rázovitý styl, jsa velmi půvabný na pohled. Nechybí mu ani gotické vzrůsnosti, onoho pomyslného mostu, spojujícího slzavé údolí s rajskou rozkoší. Zaujme nás také původní dřevěný ochoz.

Velmi příbuzný půdorys, ale s protáhlejší presbyterií a stejně pozoruhodnou architektonikou, nemálo podobnou, má dřevěný kostel sv. Kateřiny panny a mučednice v Mor. Ostravě-Hrabové. Vyzývá to oprávněně domněnky, že zde i v Tiché zasáhli tiž budovatelé. Na trámcí pod věží zachoval se zajímavý nápis z r. 1596, oznamující, že téhož roku zemřel fojt Mikuláš.

Prokázaně nejstarší dřevěnou stavbou v kraji je kostelík v Řepištech u Paskova: podle zápisu na faře stál již v roku

1468 a byl přechodně také sborem bratří. Stáří přívětivého kostelíka v blízkých Sedlištech, naznačují jen věkovité okolní lípy, ševelící své zkazky na 400 let.

My tedy zřejmě nepotřebujeme dovážeti odkud dřevěných stavebních památek; máme jich i na Hranicku dostatek. Bylo by jen záhodno, zachovat je aspoň v takovém stavu, v jakém jsme je do dědictví převzali. Nechybí mezi nimi ani dřevěný kostel — v málo známé pohorské dědině Lipné.

Dřevěný kostelík v Lipné. (Snímek z archivu Památkového úřadu v Brně.)

Stáří kostela nebude asi již nikdy přesně zjištěno. Naznačují je však některé prvky tektonické: zejména půdorys připomíná kostelík řepišský (1468). Protože kostel v Lipné je vzpomínán písemně již na počátku XVI. věku — a nešlo jistě o architekturu kamennou — můžeme věřit, že kostelík vznikl asi kol r. 1500. Dnes jde ovšem o stavbu změněnou, udržovanou, všeobecně přestavěnou do nynější podoby v prvé polovině XVIII. století a velmi výrazně zba-

rokisovanou, ale dochovanou v jádru až na naše časy, které ji, bohužel, velmi krutě zasáhly.

Kostelík — fialku — postavili při rozvěru ztichlého, utěšeného údolí, zmalebnělého bublavým potůčkem, na jižním okraji pohorské vsi, oplyvajcí do nedávna skupinami rozhozených obrovitých lip, které daly obci také jméno a zvláštní ráz. Povšechně obdélníkovým půdorysem je situován, přesně podle liturgických regulí, od východu k západu, kde je vchod s nadstaveným závětřím. Na východě se poněkud úží v obdélníkovitou apsidu s hlavním oltářem. Má 17 m délky a 8.25 m šíře. Srubová prostá stavba je zevně všude chráněna šindelovým kabátem proti povětrnosti, na vrchovině dosti drsné. Šindelová — novějšího původu — střecha je na obou koncích stanovité dvěma stěnami zvalbená. Nedávného vzniku je také plechem obitá lucernová vížka. Jen vrcholící dvojitý kříž byl pro ni převzat jako upomínka s věže původní.

Vnitřek kostelíka je prostý, ponejvíce barokové úpravy. Má převážně neumělý lidovými výtvarníky dodaný mobiliář. Pouze oltářní obraz, představující křest Páně v Jordáně, značí výraznější stylovou i uměleckou hodnotu. Je autorem signován: »Petr Hochecker pinx Ao 1746«; byl tedy namalován v Olomouci. Nehodnotné dekorace jej činí nepozorovatelným a takřka nepřístupným. Vlhkem trpí, chátrá a vyžaduje konservace. Ve vížce býval zvonek, taktéž z r. 1746 (Farní Inventario z r. 1806 v Potštátě). To je právě důkaz o době, kdy byl kostelík obnoven a opatřen novými oltáři i ostatním mobiliářem. Tehdy byly také vsazeny lípy u vchodu a hřbitůvek kolem kostela olemován kamennou zídou, uzavírající velmi ladně idylu míru jímavého horského motivu.

Podle zemských desek olomouckých VII, 660 měla Lipná (Lindava, Lyndnaw) patronát v r. 1408, kdy ji zapsal Boček z Kuštátu Tasoň z Prusinovic.

Kostel byl opraven roku 1772, v r. 1927 byl opatřen kamennou dlažbou.

Tak se jeví skromný představitel dřevěného stavitelství chrámového, nejzápadnější a osamělý, odloučený od honosnějších architektur beskydských, o kterých je podrobnější zmínka výše, i jiných: ve Val. Meziříčí, Karlovicích, Hodslavicích, Rožnově i jinde. Je kultovým doplňkem větrných mlýnů, vymírajících zázraků technického umění na-

ších starých. Spolu s nimi je nejrázovitějším a nezapomenutelným zjevem hranicko-oderské krajiny.

Vždy více, s krutou, překvapivou pravidelností mizejí větráky, ubývá dřevěných kostelů. Čas, bouře a nevědomost, spojená s ničivou žádostivostí modernisace, rozvracejí úctyhodná, vzácná díla. Nejen paláce, zámky a katedrály, ale také tyto památky provinciální, tyto výtvořiny národního lidového umění zaslouží trvalé ochrany. Také ony patří národu jako doklad vysoké vyspělosti dávných generací našich předků. Kostelík v Lipné, v prostředí autochtonně slávském, odkazovala bdící láska k domovně chudých, lopotících, ale vždy pohotových hraničářů, odkazovaly jej starosti a oběti minulých věků s pokolení na pokolení. Strážná nad Luboměří, Stráž nad Spálovem, dvě Varty partutovické při zemských stezkách, Luboměře i celý řetěz obzorových vln mohly by rozprávět o významu této dobývané krajiny v šeru naší minulosti: bezmála tisíc let! Kostelík ve vlně doliny přežil vše, i zloby válek: třicetileté, o Slezsko, prusko-rakouské. Až druhá světová jej kruté postihla. 4. května 1945 byl — šízený, zanedbaný — těžce poškozen otřesy výbuchů pum, které se sypaly na ustupující Němce. Jedna z nich smetla opodál ležící kovárnu a naložený muniční vůz explodoval několik metrů od oltáře. Dnes hrozí zřícením a zánikem.

Pochroumaná starobylá stavba pohlíží odevzdaně do údolí i k historickým Strážím Moravy. Je příliš skryta a vzdálena ruchu prospíhajícího života měst a smutný hlas zvonku daleko nedoletí. Sousedům v Lipné přirostla již k srdci; ale těžký, lopotný je život na této části vrchoviny. Nestací dnes obnoviti kostelík starých hraničářů, ani jej zachrániti dobrá vůle lindavských.

Věříme však, že nejzápadnější dřevěný kostelík karpatský Moravě i Hranicku zachován bude a zůstane i v budoucnosti.

Neboť nelze nikdy již nahraditi svévolně promárněných kulturně historických hodnot, jakou nepopíratelně je také dřevěný kostelík v Lipné.

Bohumír Indra:

Ruská vojska v Drahotuších roku 1748.

Naším krajem procházela ruská vojska po prvé r. 1736, kdy v síle 3 pluků táhla Poběžovicím na pomoc císaři Karlu

VI. proti Francií.¹⁾ Po druhé objevila se ruská vojska v našem kraji r. 1748, právě před 200 lety. Rusko bylo tehdy spojencem Rakouska ve válce proti Francii a Prusku, které urvalo českým zemím Slezsko. Ruská carevna Kateřina I. vystoupila otevřeně proti pruskému výboji na půdě Slezska a vyslala na pomoc Marii Teresii i proti Francii silnou armádu, jež opětně pochodovala přes Hranice, Lipník, na Olomouc a dále do Čech.

Objevení tisícových armád ruských, pochodujících z daleké Rusi Moravou a Čechami do Němec, mluvících řečí slovanskou, lidu srozumitelnou, zanechávalo hluboký dojem v myslí lidu. Ruská vojska byla sice všude vítána jako mocný spojenec proti společným nepřítelům, ale prostý český lid na našem venkově a v malých neponěmčených městečkách vítal je především jako příbuzný, neznámý mu dosud národ, poznáv jazykovou blízkost, dobrotu a upřímnost ruských vojáků. Nejlepší příležitost k vzájemnému úzkému sblížení a sprátení byla dána zejména v zimě r. 1748/1749, kdy ruská vojska na zpáteční cestě na Moravě přezimovala. Menší ruské oddíly byly tehdy položeny do všech osad po širém kraji a denní styk přispěl pak k upřímnému sblížení i poznání. Drobný český člověk, zatlačovaný dosud stále více přívalem germánského moře, necítil se již zcela ztraceným a opuštěným. Poznal velký a mocný národ ruský, jehož řeči rozuměl a snadno se jí učil. Vědomí příbuznosti přispělo nemálo i k posílení národního citění ostrkovaného češtví na našem venkově. Tažení ruských vojsk našimi zeměmi položila také základní kameny k slovanskému uvědomění našeho národa.

Pěkný doklad upřímného přátelství našeho lidu k ruským vojákům zaznamenal nám tehdejší rektor drahotušské školy Josef Reger. Týž je nám znám jako autor cenných pamětí, jež zapsal do drahotušské pamětní knihy obecní.²⁾ Jiné

¹⁾ Podrobné údaje o tomto tažení Hranicemi obsahují pamětní listiny městského syndika Chrámka a panského důchodního Awratha z r. 1738, které jsem otiskl v článku »Památky uložené v bání radniční věže hranické«, Záhorská kronika r. XII., str. 85 a 87.

²⁾ Viz B. Indra a A. Turek: Paměti drahotušských kronikářů 1571 až 1911 (nákl. MNV v Drahotuších 1947). Zápis o tažení ruských vojsk je tu mnohem stručnější: Letha 1748 Jasnosti královny carevny vojska ruského 36 tisíc k pomoci naší nejjasnější královny Maryji Teresijí skrze naše Drahotouše třetí částka masírovalo, a to protiv králi francúzskému a když král francúzský pomoc velkou uhlídal, pokojí zjednal Tak zase se navrátiti museli a zimní kvartíri v Moravě měli. Také u nás 2 companjij přes půl roku ležely, pokojně, bohobojně, po-

paměti zapsal do řím. katol. farní matriky drahotušské, tu je i obšírný zápis o tažení ruského vojska Drahotušemi r. 1748. (Tom. I. fol. 680 a d.) Protože zápis i ve své prostotě je velmi zajímavý a cenný popisem ruského vojska po všech stránkách, jak je viděl a co o něm slyšel prostý český rektor venkovské školy, otiskují jej doslovně se všemi jazykovými zvláštnostmi:

»Anno 1748 dne 8. juni počátek velmi mnoství vojska Moskovského aneb Cárů, které táhlo skrz Moravu do Čech. Dne 15., 16. a 17., ty tři dni a tři noci, to nebylo možná za jeden Očenáš se vymodlit, aby jich plný rynek, ulice vdycky nebylo. Na slavnost Božího těla v neděli se trefila pobožnost, procesí se vykonávala v kostele na pospěch. Zkrátka, kde jich kterého noc aneb nemožnost chůze zastihla, tu lehli. Od Lipníka až po Drahotuše v poli na cestě při silnici plno jich nocovalo, nebo bylo teplo. K nám přimaširovali, co zde měli mět rostok,³⁾ dvě hodiny s půlnoci v neděli na úsvitě, a kde kdo mohl vlízt a se směstnat, tu lehli, až do devíti hodin. Potom vstana šlidale.⁴⁾ Večeřa jejich a jídlo, jak přišli, kdo co měl sebú, to jedli, kdo neměl, to si kúpil. Jídlo jejich cibula, česnek, mlíko, zeli s vodú, syrové masa a nakúpili beľky, chlíp, vdolky, jahody, prosnú kašu, vejca, to jedli. Potom jim nastal půst druhú neděľu před sv. Petrem a Pavlem, to jedli prosnú kašu, lukše, a všecko s olejem. Vodu pili a kořalku, piva málo. *Dobří lidé byli, lidom ani kuřeti neublížili*, všechno za své peníze trávili, dyby byly jenom k dostání. *Náš lid, hospodyně, varily, vdolky pekly*, a kdo co měl, prodával. A ten lid šel nejen zde, ale na Hrabůvku, Klokočí, Milenov, tak jak zde brzo ve dne v noci, krom že tu na silnici předce věce. V tu stranu šlo jich dva díly, a na Kelču, po Záhoří ke Kroměřfzi jeden díl. Zelený kabáty, červené kamizole, velkú zbroj, šavle, paknety, kusú⁵⁾ málo a malé. Kalmutí aneb kozáci v červených polských sukňách a kuše se střílkama na zádech a šablu, a takovú na dva síhy novú pikú aneb oščíp každý měl, na

dle svého obchodu živu byli, na své peníze trávili, náboženství při svých knězoch staré víry vykonávali a často se postili, však ale hned v příchodě musela se jim obzvláštní chalupka pro pocení, jakož ji nazývali baňa, odevzdati. A tak když nejvíce rozpálení, upocení byli, medličkami se mrskali po nahu, potom pak nazí do čerstvé vody v lítě i v zimě se položili a jeden druhého polívali.

³⁾ Rasttag, t. j. den odpočinku.

⁴⁾ Snídali.

⁵⁾ Děla.

konci železem špičatým okutú. A co věci k podivení, že ti kozáci byli všechno k sobě podobní, jak by z jedné matky byli, okrouhlé buclaté tváře, malé oči, nos rozplesklý trochu a vysoké postavy, koně mizerné. A ti Kalmuti takového pronárodu, že maso z koňa, z krávy syrové jedli. Dal si ho pod sedlo, až se mu zapařilo, tož ho jedli, ale ne vždycky, leč v poli, když jiného nemohli dostat, a to Samojeďi, těch bylo moc.

Počítalo se jich 42 tisíc a táhlo všichno k Holomúci, neb naprotiva nich tam přijel náš císař pán František z Lotrin-ku s svú paní královnú Marií Terezií. A tam byli jenom do třetího dne, hned tam jeli odsud zas do Vídně a Moškví do Čech. Vozů, kočárů, vozíků, co svýma koňma táhli, nebylo možná zečíst, ani oni nevěděli, jak jich moc bylo. Ítem ke každém regementu museli dát foršponu⁶⁾ 12 vozů, z panství okoličních 9 vozů. Čajz⁷⁾ platili a z voze náš císař platil, čajz dali od jednoho voza 1 zl. 30 kr. na den. Na každý rekement 12 sáhů dříví museli všady nachystat, a to platili, 1 a půl kopy slámy na postel. Marody 27. a 28. toho moc za nimi vezli, kdežto hrubě mřeli, kde umřel, tu ho zakopali. U kříža nad mlýnem leží tři, jak foršponíci dokládali, že i co byl ještě trochu živý, že jich kolik vhodili do hrobu. Oficíři měli takový mundýr, leč že měli zlatýma portama okolo krku a výložky premovaný, a každý měl na prsách viset stříbrný měsíc aneb srdce a pozlacené. Pokrm jejich jak sprostých. Na Francúza táhli do Říše přes Čechy a dyš byli 12 mil od Francúza, učinil se pokoj mezi císařem naším a francúzským. Tak Cári se vrátili a v Moravě leželi na zimních kvartyroch od sv. Františka až do sv. Valentina, potom se brali k Polské zemi, rekementy 2 neb 3 každý den, 1 a půl neděle. U nás dva rostoky měli, ve stavení po 15 a 20 mužoch. Jedna kunpania u nás na zimu byla mužů 160 silná, lidi plakali i vojáci, dyš odcházel, neb se jeden od druhého naučili řeči a neublížili ani lidom ani kuřeti a dali se potřebovat ke všelikému dílu. Potom měli vojnu s Prajzem v Pumerský⁸⁾ zemi.«

Prátelský poměr českého lidu k ruským vojskům projevil se i za pozdějšího tažení r. 1798/99. Město Lipník dostalo tehdy za prátelské přijetí ruských vojsk ikony sv. Mikuláše na obě brány městské, hranickou i oseckou, jež městu

⁶⁾ Přípřež.

⁷⁾ Chaise, kočár.

⁸⁾ Pomořany.

zajišťovaly ruské přátelství a pardonovaly je na vždy od jakéhokoliv nepřátelství ruských vojsk. Ikona z hranické brány byla po zboření hradeb přenesena na sousední dům a je tam podnes (čp. 602 u pošty).

Drobné zprávy

Hranice.

V neděli 21. listopadu 1948 o 9. hodině konala se v Sokolovně slavnostní schůze MNV za velké účasti občanstva, ve které byl prezident republiky Klem. Gottwald jmenován čestným občanem města Hranic.

Po skončené schůzi odebralo se celé shromáždění v průvodu do Čaputovy ulice, kde na domě čis. 11 byla odhalena pamětní deska prezidentu Klementu Gottwaldovi, který v tomto domě bydlel v letech 1914—1915, kdy jako stolařský tovaryš v Hranicích pracoval.

Všobecné očkování proti tuberkulose.

Okresní národní výbor v Hranicích provádí všobecné očkování mladších osob od 1 do 20 let za podpory a účasti mezinárodní dánské mise lékařské. Všichni mladí by měli za pochopení svých rodičů účastnit se neškodného očkování a tím náležitě ochrany proti zhubné nemoci tuberkulosní.

Úspěšné divadlo lipenských ochotníků.

Spolek divadelních ochotníků v Lipníku n. Beč. sehrál s pěkným úspěchem po dvakrátě líbivou komedii Olgy Scheinpflugové: »Okénko«, v režii p. Jos. Lutky. Pěkná výprava, dobrý spád hry a vynikající vystoupení hlavních herců p. Fr. Lutky, p. Bubeníka a pí Lutkové bylo nadšeně oceňováno početným posluchačstvem.

Hovory studujících se spisovatelů.

Dne 7. října t. r. uspořádala OOR v sále sokolovny v Lipníku n. Beč. besedu spisovatelů-manželů Markalousových z Olomouce, t. zv. hovory mládeže se spisovatelů. Hovorů účastnili se studující z reál. gymnasia, obou středních škol, místních odborných škol se svými učiteli a profesory. Po uvítání hostů zástupcem MNV a OOR vyličila osobně svůj životopis a dráhu spisovatelkou pí Helena Markalousová, která je kulturní patronkou okresu hranického, a přečetla pak s velkým úspěchem ukázkou poslední své tvorby výraznou povídkou. Také její manžel univ. profesor Dr. Markalous, spisovatelským jménem Jaromír John přečetl s neobyčejným zájmem naslouchající mládeže vystižnou ukázkou své tvorby a pak zodpověděl řadu dotazů studentů o práci spisovatelské, o kulturních patronacích a o volbě námětů pro literární díla. Tato beseda měla u mládeže neobyčejný význam a v podobných diskusích se spisovatelé bude pokračováno.

Nová škola v budovatelské práci pro republiku.

Střední škola dívčí v Lipníku n. Beč. zapojuje se plně do práce budování republiky, neboť od 1. dubna do 30. září t. r. odpracovali členové učitelského sboru mimo svou školní povinnost celkem 1818 hodin, t. j. 227 dní v práci vzdělávací a výchovné (pro XI. slet 455 hod., žákov. exkurse 273 hod., studium nového školského zákona a osnov

250 hod., v propagační vřad. činnosti 121 hod., v tělových, a zdravotní péči 227 hod.), dále pak odpracovali 1780 hod. na různých brigádách (žňových, chmelových, lesních a j.) celkem tedy 224 dny. Také žactvo za vedení učitelstva odpracovalo 6950 hodin pro užitek hospodářský (úprava sadů, cvičiště, školy, při zalesňování, chmelové brigádě a j.). Podle nových osnov zavedeny byly zájmové kroužky žactva (pro vaření, krejčovství, zpěv, těsnopis, psaní na stroji, rytmiku, kroužek dramaticko-recitační, tělovýchovný a branný, matematický a j.). Přípravnými programy chce se žactvo školy zapojiti do práce osvětové a kulturní.

Střední dívčí škola v Lipníku n. Bečvou pracuje také pro republiku.

Veškeré naše snažení se upírá nejenom k práci školní, nýbrž přihlíží také k potřebám veřejného života. Je nás 30 ve třídě a odpracovaly jsme během prázdnin v zahradách 484 hod., o senoseči 394 hodin, v bramborách 615 hod., v lese 444 hod., při žních 5059 hodin, při sběru léčivých bylin 296 hodin. Celkem jsme odpracovaly 7292 hodin pro republiku, z čehož průměr na 1 žákyni je 234 hod. Naším stachanovcem je Tereška Kučová, která odpracovala 620 hodin — ze všech nejvíce.

Při národní směně mládeže k oslavě státního svátku jsme nasbíraly 66 kg papíru, 12 kg hader a 10 kg železa. Sbíralo nás pouze 6, protože ostatní děvčata jsou venkovská, pro něž tato směna nebyla povinná.

Schůze žakovské organizace dívčí střední školy v Lipníku nad B.

Posledního shromáždění žakovské organizace se zúčastnily všechny třídy dívčí střední školy v Lipníku n. B. Funkcionářky všech tříd podaly zprávy o volbách ve svých třídách. Starostkou školy byla zvolena Vlasta Čížková z JUKu. Na našem společném shromáždění byli přítomni zástupci SČM. Předseda SČM p. Velický k nám promluvil o naší práci ve škole a objasnil nám soutěžení. Z tohoto shromáždění jsme odcházely s pevným úmyslem, splnit všechny školní plány, dosáhnouti ve školní i meziškolní soutěži mládeže předních míst.

LITERATURA

Kulturně politická knihovna.

Vydává nakladatelství ORBIS, Praha. 1. svazek, Dr E. Čapek: *Stav školství a reforma* (300 stran), Kčs 110.— 2. svazek, Dr F. Krátký: *Hodnota a skutečnost humoru* (285 stran), Kčs 100.— 3. svazek, J. N. Medynskij: *Lidové vzdělání v Sovětském svazu* (168 stran), Kčs 50.— 4. svazek, Dr George Gallup: *Průvodce po výzkumu veřejného mínění*. Kčs 40.— 6. svazek, *Sjezd národ. kultury*. Sbírnka dokumentů. 75 Kčs.

Největší spisovatel všech dob

K stovčacátým narozeninám geniálního ruského romanopisce vychází v nakl. Práce z pera Václava Chába spisek *Lev Nikolajevič Tolstoj* (brož. 36 Kčs).

Záhorská kronika vychází každý měsíc mimo prázdniny. Vydává Okr. rada osvětová v Hranicích. Vedoucí redakce a odpovědný správce listu Antonín Frel v Dolním Újezdě u Lipníka n. Beč. Roční předplatné Kčs 30.—. Číslo poštovní spoř. Brno 116.900. — Používání novinových známek povoleno ředit. pošt v Brně I A - 4-2370; 146.212. Dohlédací pošt. úřad Hranice I. *Adresa redakce:* Dolní Újezd u Lipníka n. Beč. *Administrace:* Hranice. Tiskne Jar. Strojil, národní podnik v Přerově.